

խանութի իրիւնքի. «Թերեւս տնտեսող չէր նա, երբ այսպէս իր նայրը անկունն, (. . il n'avait pas tort . . . էջ՝ 25). — «սպասել չէիք», (փնտիկ. իրեմ էջ՝ 32) եւն եւուն — «Կ. ճերմակ գինով լեցուն լը քորտ մ'ունէր», (էջ՝ 298). Գորով. gourde բառին այս բառական թարգմանութեան տեղ կոչ գաւառական զինել լաւաշդոյն չէր: Բարբերուն կամ այլապէսեայ լաւաշներուն լաւա՜ւ (էջ՝ 302) կ'ըսուի, բայց քաղաքակրթեալ մարդկան տղոյ ոչ երբեք: Քիչ մօն ալ աստղանութեան նշաններուն մտադրութիւնն:

Մեր համայնութիւնը յառաջ եկեալ այս քանի մը կտորները զգրին արժեքին վրայ շուք չեն ձգեր, վասն զի մը թարգմանութեան մէջ չի տեսնուիր այս տկարութիւնը: Մենք հետաքրքրուեցանք այս նոր թարգմանութեան քանի մ'էջեր համեմատել «Բազմավէպի», կիսաւ թարգմանութեան հետ եւ Օտտանի թարգմանութիւնն աւելի յաղոգ գտանք:

Փախաբէլին էր, որ ամեն քաղաքային կարգը այս ուստի անտեսուի. նաեւ ծնողք եւ սուսցիւքը պիտի գտնեն. հոն դատարարական գործնական առատ օրինակներ, աւստի մը վայելէ, որ ամեն տուն գտնուի այս գիրքն եւ ոչ որ ամառան մնայ անոր ընթերցումն, վասն զի չկայ ուրիշ այնչափ հրաշանգիչ մատենան մը, ինչպէս Ափիւիսի այս երկը — Մէլարը:

95. Մոլոյնան թ.՝ — Կորել-ժե-Էրտ: Ագգային նիւթերն ինչպիսի կերպարանքով ալ որ հրաշալիք հանուի, միշտ քաղցը կու գան հայրենասէր անձանց, ըլլայ իրականութիւն, ըլլայ վէպ, մանաւանդ երբ գործընթիւ իրենց նիւթին տէր են: Այսպէս ալ լիւրջութեմ Մէլարի Տիգրիսալը տէր է իւր նիւթին: Ժողովրդական գործերուն, հարցերուն եւ սովորութեանց վրայ կարեւոր տեղ իրելութիւններն կու տայ, որոնք թաղական անմշակ համար սովորական բաներ երեւան, բայց աղգային նիւթերը ըլլալով՝ սիրով՝ կը կարգադրուին:

Պը. Մոլոյնան շատ լաւ բրած կ'ըլլար, եթէ կտորված արտի գրեթէ կատարող անձին ուրիշ տարազ հագցընէր: Երկրորդ՝ չափազանց գինի խնցրեալ ստորագրութեան ստատիկ մարմնակն ազատ ըլլար, որ շատ տեղ ընթերցողին ձանձրութիւն կը պատճառէ: Եւ երրորդ՝ առաջիկ. խաղաղալու բառերն իւր զգրեն ազատութեամբ լայնին Ռուստահայ քրոջներէն սմանք այս կարեւոր կէտին ուշադրութիւն չեն ընծայեր: Թրքերէն լեզուն լաւ եւ կամ ամենեւեւ չգիտնալով՝ անխաբի կը գործածեն տաճական բառերը, ժողովրդական հայերէն կարծեմով:

— 000000000 —

ՈՉԳՈՅՆ ԹՅՈՒԹՅՈՒՆ ԺԱՂԱՖՈՒՆՁ

1. Օգնութիւն հայ որդիներուն: — 3. Նոսալիոյ Թագաւորին ու Թագուհիին այցելութիւնն Ս. Ղազարու վանքին: — 3. Կնոսա Հայաքաղաքին 200ամեակը: — 4. Ի Սիմէոն Գուլաքիտանց: — 5. Հայ արուեստագետներ ի Պաքիս:

1. Օգնութիւն հայ որդիներուն: «Բազմավէպի», յարգելի խմբագրութիւնը ձեռնարկած է

մեծագիր 40 իջեան պատկերապատգ. զգրել մը հրատարակութիւն՝ որուն արդիւնքը պիտի յատկացուի ի բարօրութիւն հայ որդիներուն: Թողունք սակայն որ ինք խոսի:

«Ի նշանակ հայ որդիներուն «Բազմավէպ», բացառիկ պարկ մը կը հրատարակէ: Թերթին երկայնութիւնն է 42 Տարբերորդականգր, լայնք 30 Տրէմ: Թերթը կը բաղկանայ 40 էջերէ, եւ ամեն էջ երեք լայն սիւնակներու բաժնուած է: Թուղթը հաստ, ողորկ, փայլուն ու շատ քանոթ: Կը պարունակէ ժողովրդեան ուշադրանք, հետաքրքրական եւ օգտակար յօդուածներ: «Բազմավէպի» այս բացառիկ լայնածաւալ մեծ թերթը կը հրատարակուի իրեն անդրանիսի՝ «Հայ պատկերապատգ. Թերթ»-ով Illustration Arménienne, նման Եւրոպական մեծ աղգայ շարքավանկ պատկերապատգ. թերթերու: Կը տպուի մի քանի հազար եւ ստակ պիտի յառկայուի հայ որդանոցներուն: Գինն է 2-50 ֆր. 1 թը. 50 անէնք: Այս ծանուցաբով կը հրաւիրենք մերազնայ այն ամէն անձին, ու զիման անձնատուութիւնները որ բաժանորդագրուելով այս բացառիկ պարկին, համեստ լաւ մայ մը բարեհաճեն ձգելու հայ որդիներու զանկանակին մէջ: Բաժանորդագրաք անունն, եւ. ով որ այս նպատակաւ որդիներուն օգնութեան պիտի հասնի, հաւաքուած դամարը եւ որչափ պիտի յատկացուի իւրբացանչեւ որդանոցներու, պիտի տպուին «Բազմավէպի» պրակներուն մէջ: Այս բացառիկ թերթին մէջ կը տպուին նաեւ ծանուցումներ, մէկ տողի զինն է 25 սանդղակ, փափաքողք փութեան յղել իրենց ծանուցումները: Մեր հասցեն է՝ Rédaction de la Revue «Pasmaveh» (St. Lazare) Venise (Italie):»

Այսպիսի ձեռնարկի մ'օգտակարութիւնը կարծենք հրեկ չկայ չեղեւոր, համազուած ըլլալով որ իւրբացանչեւի դը իրեն նուիրական պարտք պիտի համարի նպատակելու այս օգտաշատ ձեռնարկին: Ըլլայ բաժանորդ գրուելով՝ ըլլայ ուրիշ միջոցներով:

2. Իւր-լիւ Թագաւորին ու Թագուհիին այցելութիւնն Ս. Ղազարու վանքին: «Արմենիայի մէջ (թ.՝ 27) որ իւր այս լուրը քաղած է իտալական լրագրերէ՝ կը կարգաք մեծ ուրախութեամբ թէ նոցին Վեհափառութիւններն իտալից Ուրբերոյ Թագաւորն եւ Մարգարիտա Թագուհին այցելած են Հսկա. 25ին Վենետիկի Մեծ: Միւթերանոյ Միաբանութեան մայր վանքը՝ ի Ս. Ղազար: Միաբանութիւնն՝ զուրկ ունենալով իւր-գեր. Գեր. կիւրեղեան Արքեպիսկոպոս-Արքեպիսկոպը՝ գիտնալով իւր եւ Վեհափառները պարտաւարտաշար կերպով, որոնք ամենայն մտերմութեամբ վարուելով՝ իրարէն են կղզայն ամեն կողմ՝ եւ մանրամասն տեղեկութիւն տուի Միաբանութեան եւ անոր կարգաւ կերպութեան վրայ: Եւ Վեհ. պատառած են Միաբանութիւնն իրենց ստորագրութիւններն ալ գրելով՝ Միաբանութեան գրքին (album) մէջ՝ որ պահուած է եղիւ Լուր. Բայրենի բնակած արահին մէջ: Միաբանութեան թուրք վարդապետներն աւելեղեղականներն է նշան իրենց յարգանքով՝ Թագուհիին ձեռքը համարներ են, որ Ժպտուն երեսով՝ իւր բարեպաշտականութիւնն յայտնեւ է:

Թագաւորն անձամբ ալ իւր շնորհակալութիւնն յայտնեմ է վանքին դէմբ. Աբբասը՝ այն սիրալիկ ընդունելութեան համար՝ որով պատուած էին Ս. Զինանի ամսարանոցին մէջ՝ ապամփոքրեալ առ-
թիւ. այն հոգեմբէն անցնող երեք մեծ զորավարներ՝ Միկիթարեան Լաւրը, ի վերջոյ ընծայեցին եւն Թա-
գաւորին Ա. Հ. Ալեշանի Սիւսանի գաղղիներէն
թարգմանութիւնը, կ'ընծայարժէ շքեղ եւ փառ-
աւոր կերպով կազմուած։

3. Կեւիւ Շայազադէին 200-միւսիւ, Զարմայ-
մամբ կը կարողանայ թաղարիս գերմաններէն լրագրող
միայն մէջ (Vaterland, 1899 Նոյ. 22, Թ. 322) Կեւիւ
Հաւաքարհայտցող մայրաքաղաքին 200 ամե-
կի մասին Ժանօթութիւն մը, որ նոյն լրագրէն
մեզի համար բողբոյսի անսպասելի էր, մանաւ-
անդ որ Հայոց քաղաքին եւ անոր Հիմնադրին հա-
մար Զովեմարի խօսքեր միայն ունի։ Ահա ինչ
կը գրէ։

“Սամուշլիվար՝ Հունգարիա — Արտեալ ընա-
կող Հայոց մայրաքաղաքն է։ Գալ տարի այս սիրուն,
գործունեայ ծառայաբարեւեստ քաղաքիկ՝ իւր
գոյութեան 200 ամեակը պիտի կատարէ։ Գալ
տարի պիտի լրանայ երկրորդ դարը՝ որ հայ հաճ-
ութեայ Ազգարեան եպիսկոպոսը ուսմանական
Կեւիւ գիւղը գինով կանգնեց անոր տեղը Հայ-
աքաղաքը — Armenopolisը։ Նոյն՝ հունգարներէն
լեզուաւ Սամուշլիվար կոչուած քաղաքին այսօր-
ւան երեսփառաւ ընտկիւններն՝ յորեկանք կը ածեն
այնու, որ հայ կաթողիկոսիկ եպիսկոպոսին՝ Ալեք-
սանդիսի Ազգարեանի (Verzeresku) յիշատակին
արձան մը կը կանգնեն, որուն հունգարացի եպիս-
կոպոստէն եւ աշխարհականք՝ գրամով կ'օժտեն-
գալիս։”

4. Ի Սիւսան Գաւաթի մէջ, Հակոբեմբեր 24ին
“Արաբիկ, խմբագիր Սիւսան Գաւաթի բնակեց
փա-
կեց յորեկան իւր աշխն ընդ միշտ, ի մեծ ցաւ հայ
լրագրութեան։ Հատուցեալն այն ցանցաւ անձ-
նաւորութիւններէն էր՝ որոնք մեծ ապուշու-
թեանմ օժտեալ՝ ամեն արգելքներուն ալ ընդդէմ՝
գործելով, վերջապէս իրենց օգտակար եւ կարեւոր
դատածն ի դուռն կը հասնեն։ Գաւաթի բնակեց
այ տարիստեղաւ շատ ու շատ նիւթական եւ առաւել
եւս բարդական արեւելքներու գէմ մաքարիւ. եւ
կ'երեւայ թէ հստ ասացած է այն փառագաւոր
սխալ՝ որ զինքը ծիրեց մանչը շափաղաղ կանոնի
հայ լրագրութեան համար։ Գաւաթի բնակեց գիտ-
ցաւ իւր “Արաբիկ” գեղարուեստական բարձր կա-
տարելութեան մը հասցնել եւ միակ զայ գեղա-
րուեստական հանգիստ հաղթել, որուն հաւասարն
այսօր չունի, թէ եւ կան միջոցներ եւ հետամուտ-
ներ, որոնց բազմազան պակասները զգալի են միշտ։
“Արաբիկ, այլ եւս պիտի չփարատէ իւր ընթեր-
ցողաց գեղարուեստական ծառայել, եւ իւր ստեղ-
ծողին մահը՝ իւր ալ իրոց ցամբելուն պատճառը
պիտի ըլլայ։ Գաւաթի բնակեց մահ մեղ անկեղծ ու
խորին ցաւ պատճառել, իրմով հայ գրականու-
թիւնը կը զրկուի ծանօթ գեմբէ մը, կապը գոր-
ծիւն մը։” Մշակ՝ ալ, որ “Արաբիկ, ուղղութեան
շատ չէր համակրէր՝ զոյս կ'աշխարհէ։ “Հայերի
մէջ հրատարակական գործը, կը գրէ (Թիւ. 191),

այնքան սղորմելի է, մեզանում՝ գեղարուեստական
հրատարակութեան միայն այնքան թաշտաղել է, որ
մենք չենք կարող մեր ցար շայտանէ Գաւաթի-
րեանցի պէս մի ընդունակ, հակադրող, եւսանդա-
հրատարակել հաճախ առկիթով։ Գնահատելի է
հանգուցեալն մէջ մանաւանդ այն, որ նա մշակու-
թութեամբ նուիրված էր իր գործին եւ ոչինչ շահը
չէր ինչպիսի “Արաբիկ” գեղարուեստի կողմից
կատարելագործելու համար։ Գաւաթի բնակեց մի
համետ մշակ էր, շարքալ, տոկուն, իր գործին
հաւատարող։ Նրա թողած հրատարակութիւնները
ամենալաւ յիշատակարանը կը լինին նրա մասին։”
“Արաբիկ” ընկապիտէ համաշխարհական ցուցա-
հանգիստի մէջ պատկուած էր իւր գեղարուես-
տական հանգիստ։

5. Հայ արուեստագէտներ ի Պարիս։ L'Ar-
menie մէջ (Թիւ. 12) կը կարգաւթ թէ Արսէն
Հապանեան՝ Կարենի հայ նկարիչ մը, ցուցարան-
է Նոյեմ. 13էն մինչեւ 28 Ժորժ Պարիս պատ-
կերաց արահին (galerie) մէջ իւր նկարներէն քանի
մը նշանաւորները։ խառն բազմութեամբ հան գի-
մող ամեն ազգէ արուեստագէտներ զմայլած են
նկարներուն վրայ եւ շնորհաւորած Կարենի ան-
խնիւ արուեստագէտն իւր այս նոր յաջողութեանց
համար։ Հապանեան ցուցարան է իւր 60 նկար.
ասանցմէ յեղանելու արժանի են “Պան-Հասոյի
կեղեցիները”, “Ուկկանի վրայ գիշեր մը”, “Երե-
կայեան վերադարձ”, “Փոթորիկի գալուստը”, եւ
լուսնոյ քանի մ'ուրիշ նկարներ։ — Saisy եւ
Weyler Ս. Դաւիթ - թէկէ հրատարակած թատերիկ
թերթներուն մէջ կը կարգաւթ թէ Պր. Եղիազա-
րեան հայերեն բոլոր ժողովրդական երգերու հաւ-
աքածոյի մը հրատարակութեան ձեւաւորած է։
Ցպագրութեան ծախքը՝ որ շատ մեծ պիտի ըլլայ՝
յանձն առած է իւր առատաձեռնութեամբ հոշա-
կուած Պր. Արաբիկ Դատարանին։ Այս բոլոր
եղանակները ձայնագրուած եւ ներգաշնակուած են
Թէյէրէի, Ալեքսան Կ'Խաթի, Պարիս-Տիւրուարի,
Էլար Պարիս, Մէքքէրիւնի, Ժորժ Մարթի, Կա-
ղաշէնկոյի, Վիշնիարի նման գաղղիացի եւ ուս-
երգաչաղարներին։ Բառերն այնպէս թարգմա-
նուած են գաղղիներէն, իտալերէն, անգղիներէն,
գերմաներէն եւ ուսերէն, որ իւրաքանչիւր ազգ՝
իւր լեզուաւ կարենայ հայ եղանակը՝ իւր բա-
նաստեղծութիւն մ'երգել։ Ամբողջ գործը պիտի
բաղկանայ 6 զգրոյթներէ, որոնք երկու ամիս մը
պիտի մի միօնէն ետեւ պիտի հրատարակուին.
ասանց առաջին հատորն արդէն իսկ լոյս տեսած է
վերջերս։ Գրել փափաքողը գիմնին են ուղղակի
Պր. Լեւոն Եղիազարեանի Paris, 18 Rue de
Douai.

